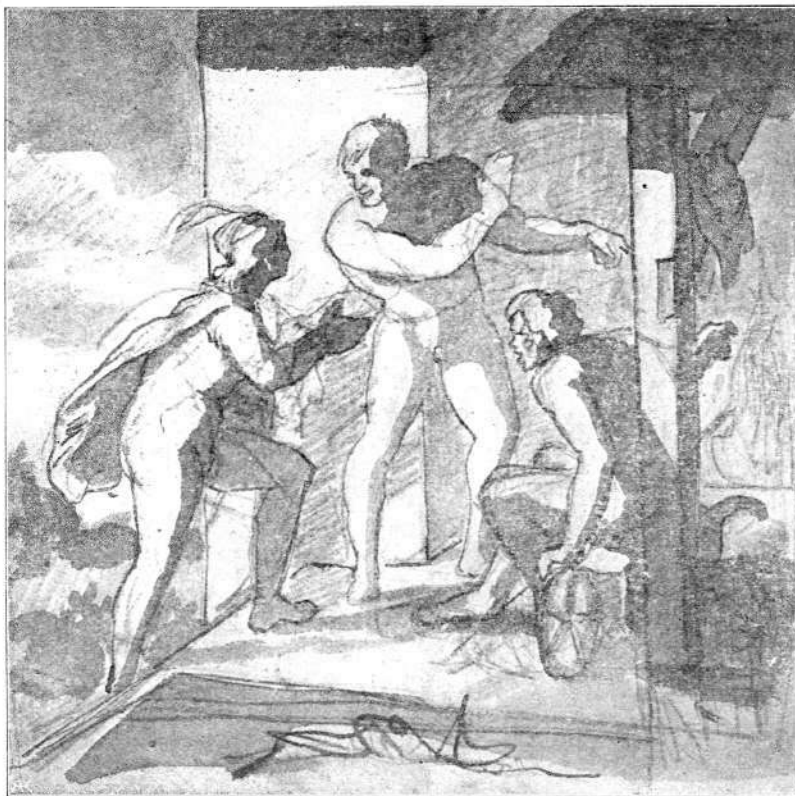

lerjeve pesmi »Der Gang nach dem Eisenhammer«. S p r v o mislijo je pogodil najznačilnejšo točko vse pesmi, vrhunec zapletljaja, ter je izrazil v umetniški obliki teh-le šest stihov petindvajsete kitice:

Da ruft er: »Was der Graf gebot,
Ihr Knechte, ist's geschehn?«
Und grinsend zerren sie den Mund
Und deuten in des Ofens Schlund:
»Der ist besorgt und aufgehoben,
Der Graf wird seine Diener loben.«

Ne rečem, da mu ni dala podbude za izvolitev baš tega prizora morebiti že izkušnja; kajti tudi

15. Hoja na plavž. (Peta zasnova.)

pred Šubicem so se bavili umetniki s tem predmetom. A način oblikovanja in razporedbe priča, da je to začutil v sebi in da je spravil na papir, kar je čutil: to pa z jako skromnimi sredstvi, a s tem večjo izrazitostjo. Kaj imamo v kompoziciji? Ostrešje pred pečjo, pod njim delavec, kažoč v žrelo peči, ob strani drug delavec; pred obema Fridolin. Ti elementi se ponavljajo na vseh osnovah, od prve do zadnje, a vedno drugače. Ohranilo se nam je pet osnov — in tu menim, da so vse, brez vrzeli.

Prva nam podaja imenovane elemente — a še nekam okorele, brez pravega življenja in giba-

nja. D r u g o preveva življenjska sila in medsebojnost med posameznimi osebami je že prepričevalna (pod. št. 13). T r e t j a je pa že drugače zasnovana, ne da bi se bil dotikal umetnik bistvenih sestavin. Ostrešje je postalo bolj komplicirano, romantično; prvi delavec je postal vljuden: z levico se odkriva, z desnico pa kaže v peč; drugi delavec sedi sključen na panju in ponavlja pripovedovanje svojega tovariša s tem, da tudi on opozarja na peč. Fridolinu se pa vidi na hoji, da hiti, ker se je bil zakasnil. Č e t r t a preosnova popravlja zopet ostrešje in je drugače razporeja; vsa stavba je potisnjena mnogo bolj

proti desni, nego pri prvih treh. Prvi delavec je napredoval v vljudnosti, ker stoji že odkrit pred Fridolinom, pripovedujoč: »Der ist besorgt . . .« itd.; z levico opozarja na peč, z desnico pa potrjuje, kar je povedal. Drugi delavec pa obrača gledalcu hrbet, z desnico pa kaže v peč; panj, na katerem je prej sedel, so brzkone sežgali, zato se je vsedel na samokolnico. Fridolin prihaja s hitrim korakom po stopnicah pred peč in kaže z levico tja, dozdevno vprašujoč (pod. št. 14).

Peta zasnova — ali preosnova — je zaključila proučevanje te skupine in njeno oblikovanje. Ostrešje nad pečjo je dvignjeno, strehe ni videti; zaobrnjeni del je pa pomaknjen proti desni in znižan. Pred pečjo je prvi delavec v isti pozi kakor v četrti zasnovi, samo da je nedvomno risan po aktu. Pravtako drugi delavec. Fridolin prihaja po stopnicah navzgor in vprašuje prvega plavžarja, je li izvršeno grofovo povelje. Loči se pa ta zadnja faza od prejšnjih po krasno izvršenih kontrastih s presekavanjem. Za gibčnimi telesi delavcev so neušibljene črte močnih brun, ki po dolgosti in širokosti presekavajo valovite poteze človeških oblik (pod. št. 15).

Marsikomu se bo zdelo mnogo od tega, kar sem tu navel, povse samoobsebi umevno; kdor pojmi umetnost tako in tudi bolje, prav; največ koristi bo imel sam, ker mu je dano, uživati umetnino in včutiti se vanjo, slediti umetniku s srcem, ne pa ga samo hladno razumevati. Kadar pride uživanje umetnin na to ledeno točko, tedaj se začne seciranje umotvora, ki je zaradi pomanjkanja srčne krvi odmril pri onem, ki ga raztelesuje. Šubic se ni